

ei à Senatu, & populo aetæ sunt, quod Remp. ei à Senatu, & populo aetæ sunt, quod Remp. non desperaret. (23) Non autem vita cupiditate, sed Reip. amore se superfluisse, reliquo aetate, sed Reip. amore se superfluisse, reliquo aetate, tempore approbat. Nam barbam, capillis suæ submisit, & postea nuncquam recubans cibum cepit. Honores quoque, cum ei à populo deferrentur, renunciavit, dicens: felicioribus magistratibus Reip. opus est. (24) Hannibal igitur Romanis obtulit, ut captivos redimerent: responsumque est ei à Senatu, eos cives non necessarios, qui cum armati essent, capi potuerint. Ille omnes postea variis suppliciis interfecit. Idem quibusdam imam pedum amputavit, alios in castris binos inter seipso dimicare compulit, maxime fratres, aut consanguineos: nec prius spectaculum finiebatur, quam unus cædibus superfluisse, sed & ipse jugulandus, & pro testimonio victoriae sua tres modios annulorum aureorum Carthaginem misit, quos ex manibus interfectorum Romanorum equitum, senatorumque, & militum detraherat. Usque adeò autem ultima desperatio Rep. aucti residuo Romanos fuit, ut Senatores de relinqua Italia, sedibusque querendis consilium inveniendum pitarunt. Quod aucto Cecilio Metello confirmatum fuisset, nisi Cornelius Scipio Tribunus milium, idem qui post Africanus est dictus, districto gladio deterruisset, singulis mortem inferre minans: ac potius pro patria defensione in sua verba omnes jurare coegit. Romani vero ad spemvitæ, quasi ab inferis respirare ausi, Dictatorem Decium Junium creant, qui delectu habitu, ab annis decem & septem immatura, inordinateque militia quatuor legiones undecunque contraxit. Tunc etiam servos spectati roboris, ac voluntatis, vel oblatos, vel si ita opus fuit, publico pretio emptos, subtítulo libertatis sacramento militiae adgit. Arma que dearent, templi detraherunt, egeni arario privatae opes refusa sunt. Itaque equestris ordo, ita plebs trepidâ, oblitera studiorum, in commune consuluit. Junius quoque Dictator antiquum Romanæ misericordiam factum recolens, pro supplemento exercitus, editio velut asilo patefacto, homines, quicunque scleribus, ac debitis obnoxii essent, impunitate promissa militie manipulavit, quorum numerus ad sex M. virorum fuit. Campania vero, vel potius omnis Italia ad Hannibalem, desperata penitus Romani status reparacione fecit. Post hoc L. Postumius Praetor adversum Gallos pugnare missus, cum exercitu cœsus est. Deinde Sempronio Gracco, Q. Fabio Max. Cofs. Claudius Marcellus ex Praetore Proconsul designatus, Hannibalis exercitum prælio fudit primus. Qui post tantas Reip. ruinæ, spem fecit Hannibalem posse superari. Interrea in Hispania, ubi Hasdrubal frater Hannibalis remanserat cum magno exercitu, ut eam totam Afris subjeceret, à duobus germanis Scipionibus Romanis ducibus vincitur. Perdit in ea pugna triginta quinque M. hominum. ex his capiuntur decem milia, occiduntur XXV. milia. Mittuntur ei à Carthaginensis ad reparandas vires copiarum, XXII. (25) milia peditum, & IIIIm. equitum, elephanti XX. Celiberos milites, quam primam externam manum Romani in castris habere coeperunt, pretio solicitatos, ab ho-

A sum societas in sua castra duxerunt. Sempronius Gracchus Proconsul ab hospite suo Lucano quodam in insidas inductus occisus est. Centenius (26) Penula Centurio sibi ultrò bellum adversus Hannibalem petuit. A quo cum octo milibus militum, quos in aciem deduxerat, cœsus est. Post hæc Cn. Fulvius Praetor ab Hannibale vicitus, amissus exercitu, vix evasit. (27) Hannibal multas civitates Romanorum per Apulum, Calabriam, Brutiamque occupavit. Quo tempore etiam Rex Macedoniae Philippus ad eum legatos misit, promittens auxilia contra Romanos, sub hac conditione, ut deletis Romanis, ipse quoque contra Graecos ab Hannibale auxilia acciperet. Captis igitur legatis Philippi, & re cognita, Romani in Macedonia M. Valerius Levinum ire iussérunt: T. Manlius Torquatum Proconsulem in Sardiniam. Nam etiam ea sollicitata ab Hannibale Romanos deseruerat. Ita uno tempore quatuor locis pugnabatur. In Italia contra Hannibalem: in Hispania contra fratrem ejus Hasdrubalem: in Macedonia contra Philippum: in Sardinia contra Sardos, & alterum Hasdrubalem Carthag. Is à T. Manlio Proconsule, qui ad Sardiniam missus fuerat, vivus captus est: occisa cum eo XII. milia, capti mille quingenti: & sic à Romanis Sardinia subacta est. Manlius vicitor Hasdrubalem, & captivos Romanos reportavit. Interrea etiam Philippus à Levino in Macedonia vincitur, & in Hispania à Scipionib. Hasdrubal, & Mago tertius frater Hannibalis. Pudet recordationis. Quid enim dicam? improbitatem magis, an miseriā Romanorum? inò verius vel improban miseriā, vel miseriā improbatam. Quis credat eo tempore, quo exariorum populi Romanæ egenam stipem privatam collatione poscebat, miles in castris non nisi aut puer, aut servus, aut scleratus, aut debitor, ne sic quidem numero idoneus erat, Senatus in curia omnis novitius penè videbatur: postremò quum ita imminutis, fractisque omnibus rebus desperabatur, ut consilium de relinqua Italia subiretur: eo tempore cum unum domesticum, ut diximus, bellum ferri nullo modo posset, insuper tria bella transmarina fuisse suscepta: unum in Macedonia contra Philippum potentissimum Macedoniae regem: alterum in Hispania contra Hasdrubalem Hannibalem fratrem: tertium in Sardinia contra Sardos, & alterum Hasdrubalem Carthaginensem ducem: extra hoc quartum Hannibalis, quo in Italia præmebantur? Et tamen fortis in alterutrum desperatio, in meliora proficit. Nam in his omnibus desperando pugnarunt, pugnando vicerunt. Ex quo evidenter ostenditur, non tempora tunc fuisse tranquilliora otis, sed homines miseri fortiores. Anno ab Urbe condita DXLIII. Claudius Marcellus Syracuse opulentissimam Urbem Sicilia secunda oppugnatione vis cepit. Quam cum Jampridem obsestit, Archimedes Syra usani civis mirabilis ingenio prædicti machinis repulsus expugnare non potuit. Decimo anno postquam Hannibal in Italiam venerat, Cn. Fulvio, P. Sulpitio (28) Cofs. Hannibal de Campania movit exercitum, & cum ingentilclade omnium per Sedecinum, Suesianumque agrum via Latinâ (29) profectus, ad Anic-

nem

bal venit Gn. Ful. proconsulē, XI. præterea tribunos, & XVIII. milium interfecit. Marcellus Consul cum Ambibale apud Nolam triduum continuum dimicavit. Primo die pari pugna discessum est, sequenti vicius Consul, tertio vicit VIII. bofium interfecit, ipsius Ambibalem cum reliquis fugere in castra compulit. Ambibal &c.

(28) A. Fulvio Sulpicio, Gneo Fulvio Cofs.

(29) A. post latīna legit ad IV. militiarium Urbis accedit, equites eius usque ad portam: mox Consulū cum exercitu vementem metu Ambibal ad Campaniam fecerit. In Hispania à fratre &c.

(23) A. & H. desperasset, & mox pro bonorē, bonoribus.

(24) A. & H. post opus esse legunt. In omnibus bis tamen matis nemo Romanorum pacis mentionem habere dignatus est. Servis, quod nuncquam ante, manumissis, & milites facti. Post eam pugnam multa Italiae civitates, que Rom. paruerunt, sed Ambib. transfluerunt: Ambib. Rom. &c.

(25) A. H., & E. XIIIm.

(26) H. Centurius Penula cent. decerni sibi ultra bellum. A. Centurius &c.

(27) Hinc cetera desiderantur in MS. H. usque ad illa verba dimisit Hispanos fol. 19. lit. C. A. vero sequitur. Anno 4. postquam ad Italianam Ami-